תלמוד בבלי · אחרונים · פתח עינים · סדר מועד

פתח עינים על מועד קטן

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פתח עינים על מועד קטן

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פתח-עינים-על-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ח. 4
דף ט. 4
דף ט: 4
דף יא: 5
דף יב. 5
דף יד. 5
דף טו: 5
דף טז. 5
דף טז: 7
דף יז. 7
דף יז: 7
דף יח. 7
דף כה: 7
דף כח. 7

דף ח.

לי ולא לאורי וכו' עמ"ש בס' הקטן ברכי יוסף ח"מ סי' ה' דף י"ב בס"ד:

דף ט.

אין מערבין שמחה בשמחה מנ"ל וכו' הקשה מהר"ר אברהם פליף בליקוטיו כ"י משם בנו מאי פריך מנ"ל הא אמר לעיל בחגך ולא באשתך וצ"ע עכ"ד ולק"מ שהרי [כ'] התוס' לעיל סוף דף ח' דאיכא מ"ד בחגך ולא באשתך ואין אסור לערב שמחה בשמחה. ועמ"ש בספרי הקטן שער יוסף דף נ"ח בסוגיא זו ועל דברי המפרשים בס"ד:

ולא אפטרתו מיני באורתא וכו' דקדק הרב עיון יעקב מה שאלם כיון שהוא למדם דצריך ליפטר פעם אחרת וכו' ע"ש ונראה שכתב כן ממאי דאמרי ליה למדתנו רבינו ואין זה ראיה דבהאי לישנא איבעי ליה לתלמיד לומר לרב ע"ד שכתב הר"מ פ"ה דת"ת. ומה שפירש דהוו שקלי וטרו בפלוגתא דהר"ן והש"ך בי"ד סי' רמ"ב כן פי' דרך חיים. ולשיטת הש"ך ק"ק דכיון דישראל ידעו שאינם נוסעים בי"ט וג"כ צריכין ליפטר זמנא אוחרי וכן ריב"ג ור"י בן עכמאי א"כ אמאי נפטרו בפעם ראשונה אך למותר וזה הכרח הר"ן כמ"ש הט"ז ועמ"ש בעץ החיים להרב מחרח"א בלשונות דף ד' ע"ש:

דף ט:

כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים וכו' ודברי רש"י והתוס' עמ"ש בס' הקטן ברכי יוסף א"ח סי' ל"ח ובס' הקטן דברים אחדים דף צ':

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד וכו'. פירשו המפרשים דעשו כן לכבוד רשב"י שהוא יפרש הברכות ויתברך מפיו פה קדוש לומר שהם אינם כדאים לברכו וזה פירש מהר"ם מפאדובה הביאו בילקוט יהושע דפוס פפ"ד א"נ שראו בחכמתם שלפי המזל היה לו להיות איזה צער וסתמו הברכות ויצטער ואביו יפרשם לברכות ותתבטל הגזרה שמורה המזל עכ"ד וזה אפשר טעם רבן גמליאל בב"ר פכ"ו שבירך לבתו בלשון שנוטה לקללה ואח"ך פירשו ע"ש. וכפי פשט המאמר שמעתי מהרב כמהר"ר מאיר מזרחי כונת הפ' יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא ואני בעניי מוסיף למתקו כפי פירוש השני הנז' יש בוטה כמדקרות חרב שמורה המזל גזרות. ולשון חכמים מרפא דייקא כי נרפאו הגזרות ודוק:

דף יא:

והוא סבר אדם חשוב שאני. עמ"ש אני בעניי בספ' הקטן ברכי יוסף א"ח סי' נז"ר:

דף יב.

אמר רב יוסף הלכה כר' יוסי תימה אמאי איצטריך לפסוק הלכה כר' יוסי דהא בעירובין פסיק ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי. וי"ל דאצטריך לאפוקי ממתני' דסוטה דעד ימיו של יוחנן היה פטיש מכה וכן הלכה דלא בעינן שינוי אף במלאכה גמורה ובדבר האבד. לקוטי רב בצלאל משם ריב"ם. ועיין לעיל דף י"א. ועיין פ' זה בורר דף ז"ך. ומיהו לעיל דף י"א איכא סתם כר' יוסי וצ"י ודו"ק כי קצרתי:

דף יד.

תוס' ד"ה אלא להרוחה נראה דל"ג ועוד מכלל דפליגי אפי' לשוט והא אמרת דברי הכל אסור כצ"ל מתוס' כ"י ומ"ש בדפוס דפליגי אף למזונות שבוש הוא. לקוטי רב בצלאל כ"י:

דף טו:

ודילמא מנודה לשמים שאני דקיל וכו' עמ"ש בס' הקטן ראש דוד פ' פנחס בס"ד:

דף טז.

ומנ"ל דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי ואמר לא מתחזי כלישנא בישא דכתיב העיני האנשים ההם תנקר הרב עיון יעקב כתב דמקשים העולם הא איתא בירושלמי מותר לומר לה"ר על בעלי המחלוקת. ותירץ הרב וז"ל מדאמר כן קרח לשליח ואי ידע דיש איסור לחזור למשה לא הוה א"ל שהוא ודאי לא החזיק עצמו לבעל מחלקת ורשע עכ"ל ואינו מחוור דקרח סבר דמותר לזלזל במשה וכל עצמו להמשיך לב ישראל הקטנים עם הגדולים לחלוק ולסתור דבריו של משה רבע"ה ולכך יצרו הטעהו לזלזל במשה לפני השליח [ו]לא אכפת ליה אם יאמר למשה דבין יאמר בין לא יאמר הנה אלה רשעים קרח דתן ואבירם רצו לזלזל במשה. והנה הרב אגב שיטפיה כתב מדאמר כן קרח לשליח ואין אלה דברי קרח כי הם דברי דתן ואבירם. ועיקר תירוצו הרואה יראה דדחיק ורחיק: **אמנם** יראה לישב קושית העולם דילפי' מינה לשליח ב"ד ולא אמרינן דמאי דאשתרי היינו משום דפלגאה הוא ושרי לדבר לה"ר על בעלי המחלקת. משום דשליח ב"ד הוי דבר למד מענינו דילפי' מהני קראי דמשדרין שליחא וגם מזמינן לדינא וגם דמזמינן

לקמי דגברא רבא וגם את ופלניא וכיון דילפינן הני דיני לענין בעל דין מסתברא ללמוד מזה דאי השליח אמר מאי דאתפקר לית בה משום לישנא בישא כיון דמהני קראי ילפינן הנך מילי דהזמנת דין:

ועוד אפשר לתרץ כי הנה הרב יפה מראהפ"ק דפאה סי' טו"ב כתב דהא דיליף התם ר"ש בר נחמני בשם רבי יונתן דמותר לדבר לה"ר על בעלי המחלקת היינו דנתן הנביא אמר שאמרו יחי המלך אדוניהו דנתן המציא זה כדי שיקצוף דוד הע"ה ע"ש והרב כלי יקר פירש דכל דבר שתדבר בת שבע יוסיף עליו והוא שאמר ומלאתי את דבריך וגם אמר ומדוע מלך אדוניהו שלא יש לו דבר טוב וכיוצא בזה ע"ש באורך באופן דמשם אנו למדים דיש לדבר לה"ר ולהוסיף מאי דלא הוה. ומשו"ה לא אפשר דהא דסיפר השליח למשה רבינו ע"ה שאמרו העיני האנשים וכו' כתוב בתורה לאשמועינן דמותר לדבר לה"ר על בעלי המחלקת. דמאי אירייא לומר מה שאמר הלא גם להוסיף ולהגדיל המדורה שרי כדאשכחן בנתן הנביא ולהכי אמרי' דהא אשמועינן לשליח ב"ד דמצי לומר מאי דאתפקר כדמשמע מקרא דבקושטא דתן ואבירם דברו כי הני מילי:

ויראה לו' עוד ונדקדק לשון התלמוד דקאמר ומנלן דאי מתפקר בשליחא דב"ד ואתי ואמר לא מתחזי כלישנא בישא ומשמע דבדיעבד אי אמר השליח אין עליו חטא אמנם טפי עדיף דהשליח לא יאמר וכן משמע מדברי הרמב"ם פכ"ה מה' סנהדרין שכתב אין שליח ב"ד חייב באמירת דברים אלו משום לה"ר משמע דאם אמרו אינו חייב וכן מרן בש"ע ה"מ סי' י"א תפס לשון הרמב"ם. אמנם לומר לשון הרע על בעלי המחלקת הוא מותר לכתחילה מדאשכחן דנתן הנביא עשה כן ואמר לב"ש ואני אבא אחריך ומלאתי את דבריך ונמצא דיש הפרש בין אמירת שליח ב"ד לאמירה על בעלי מחלקת ומשמע ליה לש"ס הכי מדלא כתיב הכא גבי דתן ואבירם ויבא ויגד למשה כי אמרו לא נעלה וכו' והעלים הכתוב אמירת השליח ש"מ דאם אמר אינו חייב ומוכרח דבא ללמד על שליח ב"ד דאי משום לומר לה"ר על בעלי המחלקת הול"ל ויבא ויגד כי היכי דכתיב בהדיא גבי נתן הנביא אלא ודאי דהכתוב בא ללמד על שליח ב"ד דאינו חייב. ומיהו התם שליח משה רבינו ע"ה היה מותר לכתחילה כמו נתן. אלא דהכתוב העלים אמירתו כדי ללמד דין שליח ב"ד. אף דגבי דתן ואבירם מצד בעלי מחלקת שרי לכתחילה ולפ"ז מור"ם בהגהה ח"מ סי' ח' שכתב והשליח יכול להגיד לב"ד דמשמ' לכתחילה אינו מכוון ובמקום אחר כתבתי איזה תירוצים על קושית העולם הנזכר אמנם עתה לא נראו בעיני התירוצים ההם. והעיקר כדכתיבנא בעניותין הכא בס"ד:

דף טז:

אלמלי אתה שאול והוא דוד וכו' לעיל ביומא דף כ"ב מהש"ס [דף ע"ד] כתבתי מה שפירש בזה הרב המאירי. ומה שפירש רבינו האר"י זצ"ל ע"ש:

דף יז.

אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו וכו' ק"ק אמאי לא קאמר שיתעסק בתורה דמבטלת יצה"ר ואפשר שגבר עליו היצה"ר שאינו מניחו ללמוד א"נ שחטא מאד בלימוד לקנטר וכיוצא. ובדרוש הארכתי אני בעניי בס"ד:
דהוה מחי לבנו גדול. פירש רבינו פרץ עד כ"ב שנה כמ"ש פ"ק דקדושין לקוטי רב בצלאל כ"י ועמ"ש מרן בב"י י"ד סימן של"ד משם הקונטריסין:

דף יז:

לא צריכא דשלים משמרתו וכו' עמ"ש בספרי הקטן ברכי יוסף א"ח סי' תקל"א בס"ד:
תוס' ד"ה ותנא דידן עמ"ש אני בעניי בס' הקטן מחזיק ברכה סי' תקל"ד בס"ד:

דף יח.

ברית כרותה לשפתים ודברי התוספות עמ"ש דברים אחדים דף קכ"ז:
כיון דאשתני אשתני עמ"ש אני בעניי בס' הק' מחב"ר א"ח סי' ר"ס אות ז':

דף כה:

אבד חנינו. מ"ש בפירש"י אינו מרש"י רק הכניסוהו בטעות. אך רש"י בכ"י פירש אבד חנינו שמת הוא עצמו ששמו חנן. לקוטי רב בצלאל כ"י. ועמ"ש אני בעניי במאמר זה בדרשותי בס"ד:
ארץ שנער הרה וילדה וכו' עמ"ש בס' הקטן ראש דוד דף ס"א ודף ע"ב בס"ד:

דף כח.

תוס' ד"ה מיתת אהרן וכו' וכן פי' בקונטריס ואין למדרש סמוכים מאחרי מות ב' בני אהרן וסמיך ליה קדש ילבש וכו' כצ"ל פי' דקשיא להו אמאי דחיק ר"א למדרש סמוכים מדסמיך מיתת אהרן לבגדי כהונה והא לא דרשינן סמוכים אלא כשנכתב שלא במקומו והכא במקומו הוא והו"ל למדרש סמוכים דעדיף מדאסמיך מיתת בני אהרן לבגדי קדש

אלמא מיתת צדיקים כבגדי כהונה ומתרצי שאינו סמוך כל כך. כן הגיה ופירש הרב ר' שולימאן ן' אוחנא וכן הסכים הרב ר' יום טוב צהלון. לקוטי מהר"א פליף כ"י: